

Posudek školitele na magisterskou práci Petra Matějčka *Evoluce lidské kognice v díle Michaela Tomasella*

Autor ve své práci porovnává řadu teorií z oblasti kulturní evoluce a evoluční psychologie. Hlavní pozornost je zaměřena na práci Tomasella, z 5. kap. ovšem nakonec vyplyne, že ji autor považuje v podstatě za překonanou dílem Heyesové, což trochu posouvá těžiště pozornosti.

Obsahovou úroveň patří práce mezi velmi zdařilé a některé pasáže plně odpovídají standardům žánru filosofie biologie. Za určitou slabinu je možné považovat kvalitu jazyka: některá souvětí jsou těžkopádná, což lze částečně přičíst mnoha anglicismům, které někdy pronikají i do gramatiky.

Za nejzdařilejší část práce považuji kapitolu 1, která svědčí o výborné orientaci autora v současné literatuře o evoluci kultury. Většina textu je korektní i z biologického a kognitivně-vědního hlediska; mezi výjimky zařadíme pozn. 7 („behaviorální biologie“, rozdíl se hledá spíše v mechanismech sociální transmise, např. imitace vs. učení), překlad „ratchet effect“ jako „efekt rohožky“ místo „účinek rohatky“. Na s. 57 dochází ke zkreslení, když je za sebou řazen Searle, který uznává kolektivní intencionalitu např. u lovu hyen, a skeptický Tomasello.

Práci by prospěla kritická reflexe postavení Tomasella v rámci oboru srovnávací psychologie, potažmo primatologie: jeho teorie se proměňují nejen pod vlivem nových nálezů (pozitivistický pohled), ale rovněž v závislosti na kritice oponentů a proměnách diskurzu (sociologie vědy) (časovost obecně nicméně přiznána v 2.2.1, 3.2.2). Chybí recepce současného posunu Tomasellova uvažování směrem k „evo-devo“ (Tomasello, 2017, *The Role of Ontogeny in the Evolution of Human Cooperation*), kdy se zdůrazňuje vliv změn v průběhu ontogeneze (zde sdílená pozornost v raném věku v důsledku kooperativní výchovy dětí, srv. Hrdy 2009) na fylogenezi. Osobně se domnívám, že popis evoluce kultury se neobejde bez narativní formy (srv. P. Roth. K. Sterelny), a snahy po hledání kauzálních modelů (srv. pozn. 16) odhlížejí nejen od komplexity kulturní dynamiky, ale rovněž od diskurzivního charakteru děl o antropogenezi a kulturní evoluci obecně. Stojí za to rovněž uvést, že myšlenka výsostně lidské kumulativní kulturní evoluce není obecně přijímána (dílo de Waala a Boesche). Od filosofické práce bych také očekával diskusi možných problémů teorie Heyesové. Závěr neshrnuje dobře obsah práce, spíše vykresluje nové horizonty, a dosti problematicky připisuje kognitivně-teoretickým stavbám možnost ovlivnit např. hospodářskou politiku (s. 89). Zde musím opět poukázat na pozitivistické rysy v myšlení autora, které připisují nekritickou roli výsledům nejnovějších empirických studií.

Po formální i obsahové stránce práce vyhovuje požadavkům magisterského stupně. Práci by nicméně pomohlo, kdyby prošla kompletní revizí: chybí např. pozn. č. 8, časté jsou překlepy (někdy čtyři na jedné straně), někdy dochází k úsměvným zkreslením („vztah pána a Rába“, s. 80) a některé anglicismy jsou na hraně dobrého vkusu („přezentní“ na s. 8, „facilituje“ na s. 10); rovněž seznam literatury trpí nejednotností stylu, některé položky evidentně vznikly pouhým kopírováním bez úpravy (např. Dennett 2017), některé chybí (Boyd a Richerson 2005, Moll 2017 či 2018?).

Otázka k obhajobě:

Jakým způsobem řeší Heyesová problém antropologické diference? Uvažuje o „cognitive gadgets“ rovněž v případě vysoce sociálních druhů savců, např. šimpanzů? Jestliže ne, jak vysvětluje schopnost čtení mysli u šimpanzů?

Hodnocení

Předkládaný text plně dostačuje požadavkům na magisterskou práci, doporučuji ji k obhajobě a hodnotit stupněm A.

V Praze dne 2.7.2018

Mgr. Filip Jaroš, Ph.D.